

про неоднозначність застосування практики судами. Перша група виносять рішення, де відмовляють у визнанні форс-мажорних обставин належними доказами щодо висновку та сертифікатів відповідної торгово-промислової палати та ряд інших документів, Інша ж група ухвалюють рішення, де застосовують принцип «contra proferentem», оскільки сторони в договорі неоднозначно визначили орган, який має видавати сертифікат.

На сьогоднішній день, доходимо до висновку про продовження дискусій щодо правових наслідків невиконання цивільно-правових зобов'язань, оскільки воєнний стан триває, а зміни в зазначені зобов'язання є доволі динамічними. Так, сьогодні практично неможливо окреслити судову практику стосовно введення воєнного стану України у розумінні форс-мажорної обставини, тому наразі слід відносити її лише до факторів непереборної сили, де вже наявна поширена правозастосовчої практика у цьому питанні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 35.
2. Церковна О. В. Особливості випадку та непереборної сили як підстав звільнення від цивільно-правової відповідальності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 3. С. 95–97.
3. Мельник О. О. Договірне застереження про форс-мажор за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2018. 197 с.

Костюк Мар'яна Іванівна,

*студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету
«Одеська юридична академія»*

***Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права
Калітенко О. М.***

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСІБ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Понад вісім місяців триває повномасштабне вторгнення російської федерації проти України. Внаслідок бойових дій, окупації та

навіть під час евакуації тисячі людей втрачають зв'язок зі своїми близькими. Нині у багатьох регіонах досить складна ситуація, через що зникають люди і це стосується не лише військовослужбовців, а й цивільного населення.

Ще у 2018 році Верховна Рада України ухвалила Закон «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти». Звісно що даний закон був цілком необхідний для країни, тому що традиційний механізм розшуку таких осіб в період надзвичайного стану не може ефективно функціонувати. До прикладу, окупація території чи зона ведення активних бойових дій унеможлиблює пошук зниклих людей силами поліції. Саме через це закон передбачав створення надійної системи координації органів державної влади, різних громадських організацій задля дієвого розшуку зниклих безвісти осіб.

У зв'язку з новою хвилею збройної агресії росії проти України у законодавстві з'явилися зміни, пов'язані з розшуком зниклих в умовах війни.

14 квітня 2022 року назву Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» було змінено на Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» і вже 27 квітня цього ж року він набув чинності. Тепер даний нормативно-правовий акт стосується саме розшуку осіб зниклих безвісти за особливих обставин та детально обґрунтовує їх правовий статус. Через місяць після набуття чинності закону було призначено Уповноваженого з питань осіб зниклих безвісти за особливих обставин.

Визначення поняття «особа, зникла безвісти за особливих обставин» знаходить свій відбиток у даному законі. Аналізуючи його зазначу, що це особа, яка зникла безвісти за певних обставин, а саме: збройний конфлікт, воєнні дії, окупація чи надзвичайна ситуація. Безумовно, детально правовий статус даної категорії осіб визначається також цим законом, а Розділ II більш розгорнуто характеризує їх права. Особа, набуває такого статусу, коли до Єдиного реєстру вносять про неї відомості, що знаходяться у заяві про факт зникнення.

Кожна людина, чиї близькі зникли безвісти в умовах воєнного стану, має право на з'ясування їх долі. Про це нам тлумачить ч. 3 ст. 4 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин». Те, що було дієвим в мирні часи – дзвінок у поліцію та подання заяви про зниклого безвісти, наразі може не спрацювати. Згідно з цим нині в Україні є декілька способів якнайкраще шукати

своїх рідних. Одним з таких є звернення на гарячу лінію Уповноважених з прав людини. Перевагою є те, що вони працюють цілодобово. Представники омбудсмена є в усіх областях і вони постійно на зв'язку з різними службами на місцях, а тому можуть виїхати на місце проживання або дізнатися в базах міграційної служби чи раптом людина не перетинала кордон і тому подібне.

Національне бюро пошуку зниклих безвісти – це цілковито нова державна структура. Завдяки йому можна дізнатися не лише про долю цивільних, а й військовослужбовців. Це бюро теж постійно на зв'язку з усіма органами влади. Відповідно звертаючись до бюро, варто володіти найточнішою інформацією щодо особи, а саме: фото людини, рік народження, місце проживання, особливі прикмети, бо кожна деталь є надважливою. Не можу не згадати про створення телеграм-каналу пошуку зниклих, створений з ініціативи телеведучої Катерини Осадчої та її команди. На каналі працює так званий пошук по місту з максимально можливою інформацією. На жаль, майже кожного дня там з'являються особи, з якими їх близькі зовсім втратили зв'язок.

Міністерство внутрішніх справ створило базу безвісти зниклих осіб. Портал розшуку володіє інформацією щодо знайдених речей, необізнаних тіл та базу осіб, що не можуть надати інформацію про себе, а саме: діти, хворі та літні люди.

Отже, особа, зникла безвісти за особливих обставин, володіє усіма правами, які безпосередньо гарантовані Конституцією та законами України, а також має право на розслідування обставин її зникнення та встановлення місцеперебування. Держава, у свою чергу, зобов'язується вжити всіх можливих заходів задля розшуку такої особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України від 14.04.2022 № 2191-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>